

працівників. З даними матеріалами можуть ознайомитися всі педагоги області, які перебувають на курсах підвищення кваліфікації або приходять на консультацію.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, організація сучасних форм навчання вихователів дошкільних навчальних закладів протягом всієї їхньої діяльності сприяє удосконаленню професійної компетентності педагогів. Подальших досліджень потребує проблема адаптації молодих спеціалістів до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. “Про вищу освіту”: закон України // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання / За заг. ред. Горбунової Л. М., Степка М. Ф. – К.: ФОРУМ, 2006. – С. 182.1
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К., 2007. – 144 с.
4. Професійний розвиток педагогічних працівників: практична андрагогіка: Наук.-метод. посіб. / За заг. ред. Пуцова В.І., Набоки Л.Я. – К., 2007. – 228 с.
5. Чепурна Н. М. Модернізація післядипломної педагогічної освіти у контексті сучасних соціокультурних змін // Палітра педагога. – 2008. – № 4. – С. 2-4.

УДК 378.4 (126) (14): 37.014.5

Г.П. Грамма

СТРАТЕГІЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІЧЕНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДНЗ У ХХІ СТОЛІТТІ

У статті аналізуються методологічні, теоретичні та практичні проблеми модернізації математичної підготовки майбутніх вихователів у вищій школі та шляхи їх вирішення.

Methodological, theoretical and practical problems of modernization of mathematical education a prospective teacher at the higher school and are analyzed in the article.

Постановка проблеми. Проблема математичної освіченості майбутнього педагога у ХХІ столітті зазнала значних змін на тлі кризових явищ у суспільстві. Кризові явища не обійшли й педагогічну освіту.

Кризові явища прослідковуються в усьому процесі підготовки майбутнього вихователя: по-перше, криза в перегляді *цілей* підготовки педагога з математики. Країна змінилась і ми не знаємо не лише цілей математичної підготовки майбутнього вихователя, але й не знаємо, яка *функція* сучасної школи. В тоталітарній країні школа готувала будівника комунізму. Сучасна школа доленосну стрижневу мету підмінює 12-ти літньою освітою, тестуванням, тобто поступово відходимо від мети школи, скочуючись до меркантилізму; по-друге, в одній з найбільш читаючих країн світу не видаються математичні часописи, підручники, і лише маленькими острівками жевріють підручники, випущені аматорами педагогічної справи; нарешті, криза у підготовці педагога вищої педагогічної школи, дуже повільно розвиваються Інтернет технології в освіті України. Потребує радикальних змін вся система математичної підготовки педагога – це кадрова криза і вона поглиблюється відсутністю уваги політиків з антиматематичною і антинауковою тенденцією до математики як науки і способу спілкування.

Виділення невирішених частин проблеми. Причинами кризи у математичній освіті слід зазначити: появу нових можливостей користування студентів мережами віртуальності і відсутність стовідсоткового забезпечення необхідним обладнанням; відносно низький престиж професії вихователя ДНЗ, і контингент формується далеко не за інтересом до

професії; незатребуваність фахівців високого рівня в інших галузях освіти і практичної діяльності; нарешті, математика є універсальною мовою науки в гуманітарних дисциплінах.

Формулювання цілей статті (постановка завдання): визначити стратегічну лінію математичної освіченості майбутнього вихователя задля підготовки його у вищій педагогічній школі XXI століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загальність у визначенні поняття “освіченість” свідчить про наскрізність пізнання без огляду на особливості сучасності. Водночас кожен історичний період свого розвитку суспільство вкладає різний смисл у зміст цього поняття – доповнює, уточнює, розширює, змінює стиль теоретичного підходу і практичної діяльності.

Термін “математична освіченість” вживається нами щодо визначення обсягу проблем, що накопичуються у зв’язку з проблематикою процесів модернізації, пов’язаних з переходом від усталеного традиційного їх вирішення до сучасності, тобто до найновітнішої сучасності. Одним із модерністських напрямів у навчанні *математики важливим є перехід від класичної теорії систем навчання до сучасної теорії складних систем самоорганізації особистості.* Деякі теоретики вважають також застарілою трактовку *співвідношення теорії і практики.* Дослідження модернізації освіти залучає багато різних дисциплін, їх синтез потребує цілісності, і в той же час автономності у сфері громадянського суспільства з його багатогранними співвідношеннями з іншими сферами математики і культури.

Стратегія математичної освіченості майбутнього вихователя у процесі підготовки його у вищій педагогічній школі XXI століття викристалізовується в таких напрямках: 1) модернізація змісту математичної освіченості майбутнього вихователя ДНЗ у XXI столітті; 2) створення програм, в які покладено стратегію розвитку особистості XXI століття; 3) створення програм математичного розвитку особистості дошкільника.

Вивчення матеріалів симпозіумів, конференцій, нормативних постанов засвідчує спрямованість наукового загалу на вирішення проблеми модернізації освіти взагалі й математичної, зокрема, в межах загальнокультурного розвитку особистості. 2000-й рік був заявлений ЮНЕСКО роком математики. За матеріалами конференції, що відбулася в Дубні, відомі вчені висловили своє бачення розвитку математики у XXI столітті.

Ключовим питанням для сучасної освіти, як сказав Є. Бунімович, є математика для *нематематика.* Оскільки він переконаний, що математика потрібна кожному, щоб цей кожний вмів відрізнити доведення від не доведення. При цьому потрібні не лише математичні знання як такі, скажімо 30-40 формул тригонометрії, скільки *сам математичний слух* (чуття математики – *уточнення наше Г.П.Г.*). Він вважає, що блискучі перемоги окремих осіб елітної математики ще не означає, що все благополучно зі *здоров’ям математичним.* Натомість В. Полтерович головним у вивченні математики ставить прищеплення *культури мислення* всім тим, хто вивчає математику. Уміння прослідковувати *логічні ланцюжки* – ось головне, що дає вивчення будь-якої науки, в тому числі й математики [1: 2]. Зазначимо: це зовсім не означає, що не потрібні елітні математичні школи. Нам також потрібне вирощування сильних математиків. Слід зауважити, що “відтік мізків” – це великі втрати для математичної школи країни, але це реалії сьогодення, які потрібно вирішувати і на науково математичному, і на економічному рівні.

Іван Яценко виказує думку просто про *гуманітарний підхід* до математики. Він наголосив на розвитку двох напрямів: *математиці для всіх* і *суто елітній математиці*, яка буде виходити лише на вищу школу (її треба пропагувати у спецматематичних класах). За його думкою, математика – це не сама мета, а перш за все засіб, з допомогою якого можна вийти на зв’язок з дітьми через математику [1]. Ще Платон говорив, що з допомогою математики він хоче виховати з учнів хороших людей, тобто математичні школи завжди славились тим, що математика була засобом як людськості, так і смислом математичної культури, виховання.

2000-й рік дійсно став переломним, оскільки на всіх рівнях обговорюється стратегічна зміна цілей математичної освіти як у технологічному підході, гуманітарному, так і в

культурному. Стара мета – вступ до ВНЗ, кадри для держави, майбутні інженери, працівники культури тощо.

В сьогоденні дійсність така: всі сходяться на думці, що у ХХІ столітті мета шкільного курсу математики інша – внести той вклад в *розвиток особистості*, який *здатна внести лише математика*. Причому математика відіграє унікальну роль, ставлячи такі *цілі*: а) забезпечити (враховуючи бурхливий розвиток і входження віртуальних засобів у діяльність особистості) уміння аналізувати ситуації, швидко реагувати на зміни в суспільстві, і в моральному плані математично освічена особистість – це людина, яка сама собі хибити не буде; і культуру роботи з поняттями, і увагу до тексту, і систему мислення, які в математиці даються для *загального розвитку*; б) мета соціальна – створити в країні такі можливості, щоб особистість, яка захопилася математикою, могла почувати себе комфортно та могла розвиватися достатньо необмежено – при цьому бути потрібною і морально, і матеріально; в) змінити ставлення до математики. 70% випускників школи мають стійку ненависть до математики. Ми навчилися виховувати *спринтерське мислення*, через участь в олімпіадах, але саме всесвітньо відомі люди якось обходилися без участі в олімпіадах, самостійно досягали найвищого рівня математичної підготовленості.

Натомість в США учні американських шкіл вивчають і знають конституцію США, по-справжньому вивчають соціальні дисципліни, але й опікуються математичними кадрами, іноді скуповують їх у нас. Так, В. Тихомиров проводив опитування серед колег. Він задавав такі запитання: “Навіщо потрібна математика?”, “В чому мета математичної освіти?”. Всі російські респонденти відповідали: *розвиток особистості*. Отже, ми все-таки вчимо мислити, ставити перед людиною складні проблеми, розуміти в чому суть проблем. Американці на такі запитання відповідали, що математична освіта потрібна для майбутньої професії. Для них немає доведень, вони вчать тільки рецептами, а не доведеннями [1: 3].

Зазначимо, що: по-перше, математика по суті – це не конкретні знання, а система мислення; по-друге, за нашою, українською, ментальністю, нам потрібні дуже глибоко мислячі люди, що здатні розв’язувати найскладніші проблеми, які стоять перед країною – їх шукати потрібно серед математиків. Третє, людям окрім всього іншого необхідно придумати модель, за якою буде існувати людство. Це потребує величезних затрат інтелектуальної сили – елітарної математичної освіти.

Є. Бунімович зазначає, що тоталітарна держава породжує добротну математичну освіту. Зрозуміло, що лише в тоталітарній схемі можна заставити підлітка десяти років три місяці поспіль додавати дроби з різними знаменниками. В тоталітарній державі математик не обов’язково повинен вступати в партію (це одна із свобод). Математик – це можливість піддавати сумніву, вагатися, обов’язковість вимог доведення.

Сьогодні інша ситуація. Сьогодні треба навчати так, щоб дитина відчувала розвиток, отримувала задоволення від такого відчуття, що вона переборює складнощі навчання для свого розвитку. Це значно важче, і не кожен готовий або може витратити значні зусилля для освоєння математики.

Разом з тим, проглядається міжнародна проблема: так, французи вважають, що математика не відноситься до культури. Але саме вони ж не розуміють, що математика – це частина світової культури.

Задамося запитанням: що повинно отримати суспільство від математичної освіти, чого воно недоотримує?

Від математики суспільству не вистачає: культури людських відносин, дослідницької культури, яка несе, наприклад, потребу вимірювання того, що можна виміряти, і спробу вимірювання того, що вимірюванню не підлягає. Водночас, математика показує: що таке взагалі дослідження, об’єктивність, справедливість доведень, чуття математичної мови, логіка мислення.

Разом з тим, за нашими спостереженнями відбувається послаблення інтересу дітей до навчальної дисципліни – 78%, падіння якості математичних знань з 38% у 80-х роках до 73% у 2007 році, зниження загального рівня логічного розвитку і функціональної грамотності

випускників школи, що вступили у ВПНЗ, до 75%; погіршення загального стану здоров'я дітей знижує якість сприймання і розуміння математичних уявлень; негативно впливає на ступінь математичної освіченості також асоціальна поведінка, яка з'являється у вигляді куріння, алкоголю, наркотичних засобів поступового зниження розумового потенціалу дитини; прискорення деградації інфраструктур, що підтримували освіту, науку і культуру; знищення єдиного освітнього простору в Україні тощо.

Про необхідність модернізації в математиці писав І. Шаригін. Провідного значення у цьому процесі він надає відновленню старого (ретро) і пошуку можливостей в самій навчальній дисципліні, які були непомічені або пропущені. Концепція “математика для кожного”, яку висуває науковець, будується за правилами використання елементів фузійонізму, тобто змішування різних напрямів. Концептуально автор, наприклад, пропонує знайомити дітей з елементами стереометрії значно раніше, ніж випускні класи, а саме: починати з просторових уявлень і переходити до площини, водночас простір залишається фоном, в якому відбувається дія, і в який уводяться об'єкти простору для вивчення змісту планіметрії, щоб учень утримував постійно в напрузі своє просторове мислення.

Зазначимо, що майбутній вихователь має оволодівати новими технологіями з розвитку просторово-геометричного мислення і основ математичної лінгвістики, що набуває рівня сучасної математичної освіченості, та готуватись до роботи над розвитком просторово-геометричних уявлень з елементів математичної мови та графічної грамоти у дітей дошкільного віку. Аналогічно це стосується й інших тем математики, виокремлених у “математику для кожного”.

- Засвоєння комбінаторних задач, вміння працювати з таблицями, діаграмами, аналізувати поточні та підсумкові дані за імовірісно-статистичними матеріалами;
- процесу навчання математичної діяльності надати пріоритетне значення у порівнянні з конкретними досягненнями, водночас конкретні вправи багаті на інтелектуальні можливості і корисні для інтелектуального розвитку;
- Математичне мислення є частиною загальнолюдського мислення, а тому мова викладу навчального матеріалу повинна відповідати гуманітарному підходу, не виключаючи історичної основи;
- Навчальний курс будується за принципом блок-спіралі, в якому враховується кілька напрямів: змістового ускладнення від інтуїтивного (гра), вербального (словесне), вербального узагальнення (уведення правил, моделей), поєднання з досвідом (зацікавлення досягненням успіху).

Отже, за стратегічною лінією математичної освіченості майбутнього вихователя ДНЗ у XXI столітті висувуються такі проблеми:

- Гуманітарний підхід – математика для кожного;
- Елітна математика для вищої школи, що виступають складовими демократизації математичної освіти.

Найпершою умовою вирішення піднятої проблеми, на яку педагогічна наука покладає значні надії є програма. У створенні програми покладено стратегію розвитку особистості XXI століття. Розпорошеність математичного матеріалу провокує дії вихователя на приземлене, дійсно елементарне ознайомлення дітей з математичними поняттями; послаблює глибину сприймання математичних понять дітьми; скорочення часу на створення повноцінного математичного поняття. Зазначимо, що для роботи за програмами “Я у світі”, “Дитина в дошкільні роки” пропонується як один з нових напрямів – інтегративне заняття. Розробити його не складно, але впровадити у навчальний процес дуже складно за умови: 1) переповненості дітей в групі, що має місце майже в усіх дошкільних закладах; 2) великої підготовчої роботи матеріального забезпечення такого заняття; 3) заняття (за фізіолого-психологічними особливостями віку дитини) у чотирирічок йде всього 15 хвилин, у п'ятирічок – 17-20 хвилин, у шести річок – 25 хвилин. Відповідно на самостійну роботу дітей відводиться відповідно до віку: 7, 12, 17 хвилин.

Вченою радою інституту стратегічних досліджень в освіті Росії (А.Г. Асмолов, А.М.Кондаков, В.І. Слободчиков, Л.А.Парамонова та інші) обговорювались концептуальні положення для розробки проекту державного освітнього стандарту дошкільної освіти, які полягали у визначенні:

- статусу дошкільної освіти як першої сходинки у системі освіти Російської федерації;
- врахуванні принципу цілісності вікових періодів людини у визначенні вікових меж освіти дітей від 3 до 7 років;
- цілей, завдань, змісту, форм і методів сучасної дошкільної освіти, її наступності з початковою загальною в контексті розвиваючої освіти;
- підходів і розробці “портрета” дитини дошкільного віку при переході до молодшого шкільного віку (5–7 років) як цільового орієнтиру системи дошкільної освіти [2: 6-7].

Було розглянуто кілька варіантів розв’язання проблеми, в ході обговорення яких було запропоновано:

- відповідність розробленим і глибоко обґрунтованим вітчизняними педагогами і психологами уявлень про дошкільний вік (3-7 років) як самоцінний період розвитку людини;
- гнучкі межі дошкільної та початкової загальної освіти, що представляють можливості вибору для дитини від 6 до 7 років типу закладу (школа чи дошкільний заклад) відповідно до індивідуальних темпів розвитку та рівнем психологічної готовності до школи;
- відповідність освітнім тенденціям розвинутих країн зарубіжжя (рання освіта дітей);
- збереження дошкільної освіти у якості окремої самостійної системи освіти, що відповідає всім ознакам соціальних систем (Л. фон Бергаланфі, В.Г.Афанас’єв), нарівні з системами загальної освіти, професійної, додаткової);
- збереження мережі дошкільних освітніх закладів, споруди яких в цілому відповідають вимогам, що пред’явлені до освіти дітей 3-7 років.

При цьому наголошується, що в якості окремої самостійної освітньої системи, програма має всі ознаки соціальних систем (наявність компонентів, структури, керованості, історичності, цілеспрямованості, функціональних характеристик системи в цілому та її окремих компонентів, комунікативних властивостей і, головне, інтегративних якостей).

У такому статусі “рівня” освіти дошкільна освіта не буде поглинута більш потужною загальною школою, що дозволить дошкільній освіті претендувати на таку ж увагу з боку держави, що й до інших рівнів освіти [2: 11-12].

Згідно визначення нового статусу й місця дошкільної освіти в системі загальної освіти відділом дошкільної освіти Інституту стратегічних досліджень в освіті Російської федерації було запропоновано програми дошкільної освіти на принципі *варіативності*: **організаційної** (типові яслі-садки замінені на різні види дошкільних закладів); **змістової** (до Типової програми (1984) були розроблені комплексні, базисні, парціальні програми: “Истоки”, “Радуга”, “Детство”, “Развитие”, “Золотой ключик” тощо. Варіативні програми 90-х років спрямовані на потреби дошкільної освіти змінити класно-урочну, командно-дисциплінарну модель організації навчального процесу (переважання фронтальних форм навчання вихованців, відсутність особистісно орієнтованого підходу до дітей) та жорстку регламентованість діяльності як дитини, так і педагога на технологізацію навчального процесу, до певної міри орієнтовану на особистісно орієнтований підхід тощо. Недоліком варіативних різномірних програм виступають значні розходження за змістом, що унеможлиблює *рівність стартових можливостей* розвитку дітей перед вступом до школи.

Враховуючи всі особливості варіативності і статус дошкільного навчального закладу, Інститут стратегічних досліджень в освіті Російської федерації пропонує нову програму, в основу якої покладено нову редакцію програм М. Васильєвої і Л. Парамонової, в якій

повинна відображатись певна *інваріантна* частина федеральних державних вимог (або державного стандарту дошкільної освіти), яка має реалізовуватись в дошкільних закладах, що мають ліцензію на дошкільну освіту; визначено *універсальний зміст* дошкільної освіти з метою збереження єдиного освітнього простору на території РФ та наближено до розумного мінімуму реалізації в умовах звичайного дитячого садка; а також до *інваріантної* частини пропонується розробити *варіативну* для різних типів дошкільних закладів з посиленням окремих нахилів розвитку дітей, означенням меж перевищення федеральних державних вимог; визначенням місця знань, умінь і навичок; розрахунком всіх можливих ресурсів; оцінкою результатів засвоєння програми; наступністю ступенів освіти; методологічним підходом, який забезпечить форму організації діяльності, що відповідає дошкільному віку (на місце занять – гра як повноцінний вид діяльності дітей [2: 14].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, підготовка майбутнього вихователя до формування математичних уявлень у дошкільників потребує не пристосування старих програм, не латання дірок, а нового підходу до їх написання і впровадження, які б відповідали сучасним вимогам дошкільної освіти в Україні. Стратегічними напрямками математичної освіченості майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу в ХХІ столітті виступає модернізація змісту “математика для кожного”, яка характеризується: спрямуванням на використання гуманітарного, семантичного і синтаксичного підходів щодо укріплення і розвитку особистісних характеристик; розробкою відповідних форм організації математичної підготовки у вищій педагогічній школі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Использование образовательной технологии “Школа 2100” в обучении математике младших школьников. http://revolution.albest.ru/pedagogics/00004445_0.html.
2. Федина Н. Некоторые аспекты разработки примерной основной общеобразовательной программы дошкольного образования // Дошкольное воспитание, 2008.– №8.– 13-15.

УДК 378. 016: 808.5

С.Д. Дем’яненко

ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ “ДИТЯЧА РИТОРИКА”

У статті викладено завдання, зміст, тематичний план лекційного та практичного курсу “Дитяча риторика”. Запропоновано перелік літератури до даного курсу, розроблено критерії поточного оцінювання знань студентів за вимогами кредитно-рейтингової системи та намічені завдання щодо його вдосконалення.

In this article is stated tasks, contents, thematically plan of lecture and practical course “Nursery rhetoric”. The list of literature is suggested. It is designed criterion rurrent maks know ledges students for requirements’ bolonskiy of the system and tasks are marked for improvement.

Постановка проблеми. У сучасних умовах демократизації та гуманізації суспільства особливо актуальними є питання зростання вимог до особистості та професійних якостей вихователя. На сьогоднішній день суспільству необхідний педагог, який володіє мистецтвом взаємодії з дітьми, колегами, батьками, який уміє передбачити труднощі, проблеми та прогнозувати результати, оперативно знаходити оптимальне педагогічне рішення в нестандартних ситуаціях, використати організаційні міри замість дисциплінарних. Актуальність піднятої проблеми вбачається у тому, що сучасним дітям потрібні сучасні педагоги, які забезпечать особистісно-орієнтовану взаємодію з дошкільниками.